

פברואר 1968.

מס. 1

לקט ופאה

עלון מושב בית-לחם הגלילית.

לכל האילנות באשרם הם, במטע, בישוב ובהר, שלוחות מיטב ברכותנו.
תהא שנה זו לכם שנת לבלוב, חנטה ופריחה, שנת שגשוג, שלום וניבה.

בית-לחם ט"ו בשבט תשכ"ח

מכתבים למערכת

עורך נכבד,

אם אתה חושב שתצליח להוציא מידי חודש בחודשו עלון בבית-לחם, אז אני קוגל-לאגר.

"פסימיסט"

שיהיה לך לבריאות!

המערכת

.....

עורך נכבד,

מי זה אבצן השופט?

"תם"

עיין בספר שופטים י,ב (ח-י)

המערכת.

.....

על הרמפה

מדור חדש מוקדש לליבון כל הבעיות השוטפות המעסיקות אותנו. נושא הגג המוצע לדיון הוא:

"שיתוף במושב – במה ועד היכן"

היריעה רחבה ולכן נעסוק בעלון הבא בנושא שהינו מאוד אקטואלי כיום, היינו: שיתוף במיכון.
החברים מתבקשים לשקול את הבעיה היטב על כל צדדיה ולהביע את דעותיהם המנומקות בעד
ונגד. את החומר יש להכניס לתיבת המערכת עד ליום 7.3.1968.

המערכת.

מידע מקומי ואזורי

נתונים סטטיסטיים:

ב-1.10.1967 היו בכפר 269 נפשות, מתוכם 110 חקלאים (מבוגרים)
118 ילדים (עד גיל 18) שמתוכם למדו בבית ספר
52 בבית ספר "אלון הגליל"
15 בנים ובנות הנם בשירות סדיר בצה"ל.

290 פרות	279 (ב-1.10.1966)	<u>בקר</u>
213 עגלות מבכירות	167 (ב-1.10.1966)	
159 עגלים	<u>154 (ב-1.10.1966)</u>	
662 ראש	600 ראש	סה"כ

לכפר 4447 דונם אדמה. מספר זה כולל 447 דונם אדמה זמנית בבקעת בית נטופה ו-320 דונם מרכז הכפר וחצרות הבתים.

למועצה האזורית יש שרות שדה בתחנת הנסיונות נוה-יער. השירות מטפל ללא כל תמורה ב:

- 1) סדרי השקייה (כמויות)
- 2) דיגום עלים (לצרכי דישון)
- 3) ייעוץ ותכנון השקייה (אביזרים, חומרים)
- 4) דישון בפלחה.
- 5) ייעול סדרי מים במשק משפחתי.
- 6) סקר מליחות קרקע.
- 7) חממות
- 8) בדיקת קרקע

תוצאות ספורט

ב"ל – ק. טבעון	2:10	ב"ל – כפר יהושע	9:9	<u>כדור יד</u>
ב"ל – כפר אתא	5:1	ב"ל – דברת	5:0	<u>פינג פונג</u>
ב"ל – רכסים	5:4	ב"ל – ב. השיטה	5:2	
ב"ל – ק. מוצקין	4:5	ב"ל – אילון	5:0	
ב"ל – ק. ביאליק	4:5	ב"ל – חיפה צפון	5:0	

מישיבות ועד הכפר

- 8.1.1968 אשראי מרוכז: אנשי התנועה – אלכסנדר שילה, נתן ויינברג וחיים קרת מציעים לנו לפעול באמצעות בנק המושבים ("עין חי") בגלל יתרונות אלוף חשבון אישי, ריבית נמוכה יותר (9,3%), כח כלכלי לתנועה, השפעה בבנק החקלאות.
- 15.1.1968 (1) אשראי מרוכז (בנק הפועלים): מנחם מציע להמשיך לשרת אותנו, לבנק ניסיון פיננסי, יכולת כספית גדולה ויחסים טובים עם החברים.
(2) בסוס סוכנות: מחליטים לערער על החלטת ועדת ביסוס בשני סעיפים:
א חוב עוזבים שלא הוקצב לנו.
ב זכויות מים (עד 70% מ-1.200.000 מ"ק).
- 22.1.1968 (1) גגון בכביש חיפה-נצרת: לאחר שנסללו שני מפרצים (רציפים) בהסתעפות אלונים והוחזר הגגון בכיוון עפולה, עולה חלקנו בהקמת גגון נוסף בכיוון חיפה – 150 ל"י. הועד החליט שלא להשתתף בהוצאה זאת, מאחר שהמבנה משרת בעיקר את אנשי אלונים ומשק ה גם לא השתתף בהקמת הסככה בכניסה לכביש.
(2) אישרו מחדש חיבורי מים לכפרים ערביים שכנסי וכמויות המים המורשות להם לשנה:
אגריפט וכעביב 5,000 מ"ק כ"א, חג'אג'רה 4,500 מ"ק, מר סולימן סאלח ומר עתא 1,000 מ"ק כ"א.
- 29.1.1968 ניקוז: עד הסתיו ייגמר ניקוז ודי נהלל ממשטרת נהלל ועד למכון המים שלנו. אין רשות הניקוז רוצה לכלול את שטחי המטע (תב"ל) והביצה ליד המכון במסגרת טפולה, בטענה שניקוז זה מקומי.
לפי תחשיב משוער יעלה ניקוז שטחים אלו על ידי ניקוז תת-קרקעי כ-35,000 ל"י.
מזה עלולה הממשלה לתת מענק של 60%. מחליטים לפעול להכללת השטח בעבדת רשות הניקוז ובינתיים לפנות למהנדס מים לתכנון מפורט.

נוסטלגיה

"והגדת לבניך..."

טרם התחיל רענן באותו בוקר סגרירי במלאכתו היום-יומית, כפאו לבו להעיף עוד פעם אחת מבט על המכונה ועל אביזריה: המנוע החשמלי הצמוד למשאבה שהיה כבר קבוע בקיר, מיכל החלב הכרסתני, המכסה הנוצץ והמבהיק, הפוליאסטור, ארבעת הגביעים שהם שעטנז בלתי טבעי של אל-חלד וגומי וסבך הצנורות המשונה המתמשך מהם.

עד הצהריים הבטיחו לו את החיבור החשמלי.

ברגשות מעורבים פתח את דלת הרפת. שפעה הייתה באמצע אכילת התערובת. הפנתה את ראשה לעבו וסקרה אותו בחצי עין. אך כדי לא להחשב כעבד נרצה, התראתה כאילו מגרשת בתנועת ראש נמרצת זבוב טרדן ותוך כדי כך צנחו פירורי תערובת על צווארה וכתפיה.

"זוזי", אמר רענן. הנחית את ידו על צידה החמים והרגיש כיצד נענה עורה למגע היד ברטט חרישי. – החל ברחיצת העטין ובעיסויו.

שפעה מעמידה פנים כאילו דבר לא מעניין אותה מלבד האכילה הגסה. אך מה לעשות, פרה היא רק פרה. אי אפשר להתעלם מן הגל המרטיט והגואה המתחיל להתפשט מאיזור העטין כמעט לכל חלקי גופה. היא מפסיקה מתענוג האכילה וזוקפת את ראשה קמעה כדי להתמסר לאותו תענוג שני. אך היא נאלצת להורידו שוב בעל כרחיה משום ששכנתה, צרתה כרעה ברך ובלשונה הארוכה השלוחה בתחתית היבוס, מנסה להשיג את גבולה.

רענן מרגיש כיצד העטין מתחיל להיענות לתנועת ידו ואצבעותיו. הוא מתמלא וגדל ועורו מתוח כעור תופים. הפטמות מתארכות ומתקשות והנה, משתי האחוריות מתחיל טפטוף תובע פורקן. רענן התיישב על ארגז התחמושת ששימש לו מאז ומתמיד כיסא חליבה, הדלי הרחוץ בין ברכיו, לפת שתי פטמות בידי ואתחיל לחלוב.

הסילונים הראשונים של חלב חם ומהביל החלו קולחים אל התחתית והתנפצו בצליל מתכתי לכל עבר. החלב נקוה בצדו התחתון של הדלי המשופע, אך פני הנוזל המלבין התפשטו ואט אט כבשו שעל ועוד שעל משטח התחתית המצטמצם והולך. הקול המתכתי הגבוה הדהד עדיין מן העמק ורענן, כדי לגוון קצת את המנגינה, כיוון כמה סילונים אל דפנות הדלי. אך בראותו כי זה גורע מבנין הקצף העשיר המצטבר בקצה הנמוך, הפסיק שעשוע רגעי זה והתמסר ביתר שאת לתנועותיו הקצובות.

עוד סילון ועוד סילון והנה, התחתית כוסתה כליל. קול הקילוחים השתנה והיה עמוק ועמום יותר. רענן עבד במלוא המרץ. אצבעותיו נעו בריתמוס מסחרר שחיק הפרה הסתיר את תנועותיו ורק הדיו נראו במשחק השרירים שעל אמות שתי הידיים.

אט אט מטפס החלב בדפנות ומעפיל אל מרומי הדלי. הקצף הרוחש הוא שפע עשיר ורועד של

בועות מתנפצות ונבראות שוב מחדש. כל סילון וקילוח כורים בו מכתב המתמהמה להסגר. בחוץ החל יורד גשם והרוח שנשבה דרך החלונות הפרוצים הביאה מטפותיו הצוננות גם לתוך הרפת. רענן מצא מחסה לראשו על ירכה של שפעה והגביר עוד את קצב החליבה. – הפרה סיימה בינתיים את סעודתה, עמדה דום ויחד עם רענן הקשיבה לצליל הקילוחים הבלתי פוסק. משקל הדלי הולך ומתעצם. חום החלב עובר מבעד הפח הדק אל שוקי רענן. והנה הגיעה החום המענג עד הברכיים. הקצף מתנשא כבר מעל פסגת הדלי, ברם, קוביות בועותיו רוטטות במקומן ואינן גולשות. תדירות הקילוחים התמעטה. רק ידו האחת של רענן חולבת, ואילו השנייה מעסה את העטין. כעבור שניות אחרות תמה המלאכה. רענן קם ומעביר בזהירות את הדלי החם המלא על גדותיו. סומק עולה בלחיו. – להט עבודה, או שמא, סיפוק? הוא מעביר את ידו הרטובה על ריכוסו גבה של שפעה. – ספק לטיפה ספק קינוח...

מפי החברה

ישראל והתפוצות

כל מדינת ישראל, הרי גם מושבנו, בזעיר אנפין הנו כור להיתוך עדות. תמצא בו נציגי עדות ובנות עדה שונות בקשת סוגונית ורחבה. מי שנושא את נס ילידי הארץ ברמה, הנה ללא ספק עמליה. היא מקפידה תמיד על היגוי שמה במלרע וכל שומע מרגיש בעת ובעונה אחת גם עבודה מפרכת וגם את קדושת הבורא. והעברית היום-יומית של כל ילדיה, היא מגיל ינקות שורה רצופה של מרגליות טהורות. שכנתה דולי קורצה מחומר אחר לגמרי. לא רק שלא טרחה לעברת את שמה; יא גם לא משתדלת להסתיר או להסוות את מבטאה הנכרי וששה לשוב ולרענן את שפת האם ההולנדית שלה בכל הזדמנות. ברם, עצה ידידותית מושטת בזה לכל צבר, לבל יעיז להתגרות בטיפוס "גלותי" זה, משום שדולי אינה בוחלת לפעמים במכות יבשות מתחת לחגורה.

* * *

שעת בוקר של קטיב בתב"ל. העבודה חד גונית ומלבד הבל פיהן של החברות אין משב רוח שיניע את האוויר החם, הלח והמחניק. דולי ובטי שקועות בשיחה הולנדית ערה ושוטפת. עמליה: "אוף, כמה גועלית השפה ההולנדית הזו. כל הזמן רק ככככ... ו-חחחחח..." דולי: "וכמה גועלית השפה העברית שלך, עמליה. כל הזמן רק ששש... ששש..." עמליה: "הכיצד, דולי? מה פתאום?! הבי לי דוגמה!"

דולי: "קחי למשל את ימי השבוע: יום ראשון, יום שני, יום שלישי, רביעי, יום חמישי, יום שישי, ויום שבת".

עמליה מלאה פיה מים אך חיכתה לשעת כושר. וזו לא אחרה לבוא. לשמע בדיחה שנאמרה, פרצה דולי בצחוק ותאמר: "אוף, אני משתבצת!" עמליה: "מאין ינקת את העברית המליצית הזו, דולי?" דולי: "לא משדיך, עמליה, לא משדיך..."

"ואחרי-כן יצא אחיו, וידו אחזה בעקב עשו...|

קריגר אמר לי שמתרוצצים תאומים בקרבה. ובאמת, כאשר הגיעה שעתה של ניבה להמליט, היו אלו שתי תאומות. לזו שיצאה ראשונה לאוויר העולם נתתי את השם המקורי "ראשונה", ואילו אחותה קיבלה שם מקורי לא פחות, היינו "שניה".

שכנתי אותן במקום אחד ומיד התחילו הצרות. הן לא פסקו מלמצוץ עגלה את טבור רעותה ושום מחיצה לא עמדה בפני כוח המשיכה ההדדי. אמרתי כי מצב זה מחייב אותי להיפטר מאחת. אך אודה על האמת: המצוקה הכספית, בה הייתי שרוי הייתה גורם לא פחות חשוב להחלטתי.

הבעיה, בה התלבטתי קשה ימים ולילות הייתה: מי משתיהן תלך. מה עושים כשלא מעיזים לשאול בעצת רופא הבהמות? שואלים את המזריע. יום אחד נקרא לרפת שלי דני * המזריע מקיבוץ נוה העמק * ותוך כדי ההזרעה העליתי את הנושא לשיחה.

"מה הבעיה?" – אמר דני, "זרק מטבע ותעשה עץ או פלסטיין."

"אבל שמעתי" – אני אומר, "שהילד השני בדרך כלל יותר מוצלח."

"ממי שמעת דברים כאלה? התוכל לתת לי דוגמא אחת?"

"כן" אמרתי, "קח למשל את עשו ויעקב. מי מהם היה יותר מוצלח?"

"הבל הבלים", אומר דני בנימת ביטול. "שמע, יא חביבי, אני מדבר מניסיון. י שלי תאומים ושניהם מוצלחים, פקחים ומפוחחים, ממש באותה המידה. אתה יכול לשאול את כל החבריה אצלנו בקיבוץ."

כאשר אסף את כליו, ונכנס למכוניתו, שב ואמר בנימה מהורהרת: "שניהם ילדים מצוינים, ... ממש אבני חן... אחד – אחד."

אחרי ששחררתי את הפרה שהוזרעה, הוספתי עוד קצת מים לשוקת והתכוונתי ללכת, כאשר אני שומע לפתע טרטור מנוע מוכר. – דני חוזר בדהירה, עוצר לעומתי, יוצא, מתקרב אלי בצעדים נמרצים ואומר לי בקול שקט – מחתרתי כמעט: "חבר, אתה יודע מה, תמכור את "ראשונה!" אמר, סב על עקבו ומיהר אל מכוניתו

* שם בדוי.

מפי הטף

הסוד

זוכרים את אביבה? את דורון, יאיר ועמיקי?
אביבה הייתה שומרת על קשרי ידידות אמיצים עם שלושת בניה. שלושתם היו נוהגים לקרוא לה בשמה והמילה "אימא" מעולם לא יצאה מפיהם.
מסתבר שיום אחד גילתה לדורון שכנתו ובת גילו את סודות עובדות החיים. דורון הוכה בתדהמה וכל אותו יום התהלך כאדם שנטל כבד מנשוא רובץ על כתפיו.
כל אימת שאביבה ניסתה לדובב אותו, השתמט ועיניו כבושות בקרקע. לבסוף לקחה אותו אמו הצידה והסתערה עליו בהתקפת מצח: "מה קרה אתך היום, דורון?! אני לא מכירה אותך כלל. הרי אין סודות בינינו ואף פעם לא הסתרת ממני דבר. אני ממש נעלבת. אם לא תספר לי מיד את הכל, נפסיק להיות ידידים ואהיה ברוגז איתך!"
דורון המסכן, שסודו המעיק ממילא כבר איים להתפרץ כל רגע, הפגין עוד התלבטות פנימית קצרה ולבסוף אמר:
"טוב, אביבה, אספר לך, אבל תבטיחי לי קודם משהו בהן צדק."
"מה אתה רוצה שאבטיח?"
"אם את תשמעי איזה דבר גס, - תספרי לי גם כן."

רצח בדם קר

לא פעם תוהה ההורה המודרני על שפע ספורי הזוועה בהם מלעיטים את ילדינו בגיל הרך. אין צורך להרבות בדוגמאות. טלו, למשל, את המפורסם שבהם "הכיפה האדומה" אין לי צל של ספק שאילו הוסרט סיפור זה רצוף הפשע והזוועות, הייתה כל צנזורה – ואף הליברלית ביותר – מגבילה אותו לפחות לגיל 18 ומעלה.
מיכל ואני היינו תמימי דעים בנושא זה ולכן חינכנו את ילדינו בהתאם. עד שיום אחד התפכחתי ונוכחתי לדעת שמחברי האגדות כנראה היטיבו לדעת ממני את טעמו וצרכיו של ילד בגיל 3 – 4.
כאשר נכנסתי באחד הימים הביתה, קיבלה את פני יעל בת ה-3 וחצי בזו הלשון:
"אבא, אתה יודע - - - ראיתי ילד ערבי מת."
"באמת?!!" – אני שואל בתדהמה מעושה. "ואיפה ראית אותו?"
"על המגרש של זאביק." זאת בנימה עובדתית ויבשה.
מזווית עיני אני רואה שיעל האמיצה שולטת יפה על רגשותיה. מכל מקום לא נראית כאילו סבלה מהלם.
"ומי הרג אותו?" – אני שואל.

"בא אריה גדול והרג אותנו."
 "ואחרררי זה...." – מוסיפה היא בנחת ובאריכות את סוכריית השלמה, "אחרי זה בא ה' – והרג אותנו עוד קצת."

סיפורי ערב

שיעור ברפואה

ישבתי אצל סולימן ואכלתי אבטיח. תוך כדי כך הסביר לי למה טוב ומבריא לאכול אבטיח דווקא. אין כאבטיח לניקוי וטיהור הקיבה והמעיים. להוכחת דבריו הצביע על סיר דלוח למדי, בו רוכזו זרעי האבטיחים שנאכלו. וראה זה פלא: פנים הסיר, עד הקו אליו הגיע מפלס מי הזרעים, היה נקי להפליא.

אחרי שגמרתי ללגום את הקפה המר מן הספלון השלישי, קמתי בקושי על רגלי ולא הצלחתי להסתיר את הכאב שתקף אותי.

"שו מאלאק, יא אחי?" שאל אותטי סולימן בארשת מודאגת. הסברתי לו שמזה שלושה ימים אני סובל מכאב ארוך ברגל ואיני יכול להפטר ממנו. – הוא דחף אותי בחזרה למקום מושבי ופתח בהרצאתו המאלפת שלוותה באמצעי המחשה לרוב. תחילה ערטל את רגלו והראה לי מתחת לברך מקום שהיה נראה כפצע עתיק של כדור ג'יפט, לא עלינו! – והנה המרשם: לוקחים מוט ברזל לא עבה ומכניסים אותו בתוך אש. כשהמוט לוחט ומלובן, מצמידים אותו לבשר, קצת מתחת לברך של החולה. לתוך החור שהתהווה מכניסים גרגר חומצה יבשה. אינך צריך לחשוש שתאבד את הגרגר תוך כדי הליכה, למשל, משום שהחומצה תופחת במהרה ואז תוכל לשחק אפילו כדור-רגל מבלי לאבד אותה.

ימים ספורים אחרי זה התהלכתי בשדה וראיתי את בנו של סולימן עוסק בעבודת חריש. כשהתקרבתי, ראיתי על אזנו השמאלית כמה שריטות או חתכים מצטלבים שעוד לא הספיקו להגליד כל צרכם.

"מה זה?" – שאלתי בתמהון. "מה קרה?"

"מוש אישי." – ענה הנער "זה שום דבר."

דחילק!" אני אומר לו, "מה זאת אומרת שום דבר? הרי אתה זב דם! מי חתך לך באוזן?"

"אבא עשה לי את זה. היה לי כאב ראש והוא רצה שיצא הכאב."